

Pasen op Lesbos

Feeëriek processies en
eeuwenoude rituelen.
Pasen op Lesbos is
een feest van kleur!
Zelfs in afgelegen
gehuchten, tussen fris
ontloken margrietten,
klaprozen, kamille en
wilde orchideeën ontdekt
Yvonne Kroonenberg
kapellen van een
betoverende schoonheid.

Explosie van kleur

"Kijk!" zegt Anjo Kan, de fotografe en botanisch deskundige met wie ik langs de olijfbomen gaand op Lesbos rijd. "Chorta!" Ze wijst naar de berm waar een oude man met een plastic tasje van de supermarkt in zijn hand, groene bladeren verzamelt. "Chorta is groente", legt ze uit. "Wij noemen het molala, paardenbloemblad. Voor ons betekent het niks, maar Grieken praten de hele dag over chorta. Ze vertellen elkaar waar de beste soort groeit, ze wisselen recepten uit. Als je op Lesbos naar een gesprek luistert, hoor je almaar chorta, chorta." Wanneer je met een fotograaf reist,

hoor je voortdurend: kijk! Anjo Kan kent het eiland door en door, ze komt er al jaren. En er is inderdaad van alles te zien: het is lente en Lesbos staat in bloei. De velden staan vol kamille, margrietten, klappersen en wilde orchideeën. De straten in de dorpen hebben een overkapping van blauwe regen en de heuvels zijn groen. We zijn op weg naar de westkust, naar de badplaats Skala Ezrouou, waar we zijn uitgenodigd om Pasen mee te maken. Daar ontmoeten we Ioanna, een vrouw die het plaatselijke reisbureau beheert. Zij zal ons meenemen naar de kerk, waar de mooiste iconen hangen, en ons

voorstelt aan de priester die er is in de week van Palmzondag het meeste werk van maakt.

Roodgeschilderde eieren
Pasen begint voor orthodoxe katholieken met een periode van veertig dagen waarin rituelen worden uitgevoerd en men in allerlei gradaties vast. Ioanna is voor haar werk veel onderweg. Overal waar ze komt, loopt ze een kerkje binnen, maakt twee of drie kaarsen aan en kust de belangrijkste iconen. Er staan kapellen in dorpen, in afgelegen gebuchten en zelfs op heuveltoppen. Soms zijn van een betoverende

schoonheid, met iconen die ten minste tweehonderd jaar oud zijn. Andere zijn onopvallend en bijna slordig ingericht. Op een wandeling in de bergen bij Tavari zien we er een die door een schaapherder als slaapplek wordt gebruikt - er ligt een matras. Voor hem is de kapel niet alleen een spiritueel onderkomen. We volgen Ioanna terwijl ze een snel bezoek brengt aan een wat rommelig kapelletje. Ik kijk naar een afbeelding van Jezus, die achter een plastic beschermhoes schuilt. Je ziet de sporen van de kussen die hij heeft ontvangen. Ioanna prevelt een gebed, dan gaan we buiten op een terras zitten, waar Anjo

slanke lijn in plaats van over religie. "Kom morgenochtend naar de kerk", raadt hij aan, "dan vieren wij de triomfantelijke intocht van Jezus Christus in Jeruzalem, waar hij als koning is binnengehaald. De mensen dragen rode kleding en krijgen laurier bij binnenkomst. 's Avonds brengen ze rood geschilderde eieren mee, die later ritueel worden gebroken, als symbool van Zijn herrijzenis."

Dicht bij de natuur

"Wij gaan niet vasten, wij gaan eten", beslist Anjo als we een half uur later weer op pad zijn. "Maar eerst gaan we in bad."

Het is lente en Lesbos staat in bloei

en ik wijn bestellen en Ioanna water drinkt. "Voor sommige mensen is Pasen geen serieuze aangelegenheid", zegt ze afkeurend. "Die gaan alleen naar de kerk om hun nieuwe kleren te laten zien. En ze vasten niet echt." Bij deze woorden steekt ze een sigaret op. "Wanneer vast je goed?", vraag ik met een nadrukkelijke blik op de rookwolk. "Geen koffie, wijn of melk, geen vlees of vis, geen olie, geen brood" somt Ioanna op. "Sorry, ik kan het roken niet laten, maar ik vast verder wel zoals het hoort. En ik leef deze maand kuis. Want het gaat niet alleen om eten en drinken. Je mag ook niet roddelen en geen seks hebben." Ze kijkt me onvervaard zedig aan, terwijl ze uitlegt wat er nog meer komt kijken bij de aanloop naar Pasen. "Maar ik zal je aan Vader Iakovos voorstellen, die kan het allemaal beter vertellen dan ik." Vader Iakovos is een jonge priester met een baard. Hij schoort zijn soutane grinnikend een stukje op als hij bij ons komt zitten en koffie bestelt. "Kaffe!" vraag ik met gefronste wenkbrauwen. Hij heft zijn handen ten hemel. "Tja", zegt hij verontschuldigd, "ik ben een mens." Evenged is hij dertien kilo afgevallen van al het vasten. En dan hebben we het een poosje over de

Het bad is een natuurlijke heetwaterbron even buiten het stadje Molyvos, aan het strand van Eftalou. In de zomer schijnt er een toegangkaartje voor te moeten kopen, maar zo vroeg in het seizoen komen alleen de mensen van het eiland er. De bron welt op in een rechthoekig bassin met vier platte tegels. Daarop kun je zitten, terwijl je je kleren opeenklemmt om het niet uit te schreeuwen van de pijn. Het water is heet! "Het went", zegt Anjo geruststellend, "en het valt nu wel mee. Soms is het nog veel beter. Straks kun je de zee in om af te koelen." Dichter bij de natuur kun je niet komen. Het gevoel dat we alle levensbehoeften hebben teruggebracht tot de essentie woedt nog sterker wanneer we die middag aan zee, aan een ruwhouten tafel, de vis zitten te eten die Panaiotis die ochtend heeft gevangen. Hij heeft alle zeuten bevangen, deze visser, en is overal geweest: in Amsterdam en Rotterdam, in Zuid-Amerika en Azië. Vroeger was hij getrouwd, maar zijn Peruviaanse vrouw heeft hem na twintig jaar huwelijk verlaten. Sinds zij weg is, bakt hij zelf de vis.

Bosjes laurier
De volgende ochtend staan we vroeg op om op tijd in de kerk te zijn. Of de mis →

